

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Rebus Iaponicis, Indicis, Et Pervanis Epistolæ
Recentiores**

Hay, John

Antverpiae, 1605

De Domo Nangasachana Et Omvrana Ac Residentiis Earvndem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61204](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61204)

quibus versutus senex incautum iuuenem videtur induisse in laqueos, eum non solum imperio & dignitate, sed etiam vita (verum enim propriis manibus cum aliquot aulicis sibi dissecare coactus est) crudelissimè exuerit. Nec videtur hic finem modumque suæ tyrannidis facturus; nam cum alios quosdam Dominos similiter suspectos habere videatur, (quod admodum sit taciturnus & attonitus) prorsus veremur, ne illis eueniat, quod Quabacundoni coniugi & liberis, hoc est, ut immaniter trucidentur. Inest hic casus certè non obscurè indicat Taicosamæ Imperium, ut omnes huius instabiles mundi dignitates, non fore diuturnas.

DE MORTE QUABACUNDONI in hac epistola nihil scribo: quia in una alia prolixè ad V. P. de toto rei progressu & exitu scripsi. In statibus horum Christianorum Dominorum alia mutatio, diuina iuuante gratia, facta non est. Inter paucos dies eorum reditum ex Coraiana insula præstolamur. Expectamus quoque in singulis horis Augustinum cum Chinensium Legatis, qui veniunt ad firmandam cum Taicosama pacem. Qua pace confecta confidimus Augustinum ad maiores honores euehendum.

Hæc breuiter sunt, quæ generatim scribenda occurrebant. Venio nunc singularim ad Dòmos & Residentias nostras: ex quarum descriptione facillè intelligentur cætera, quæ in his partibus acciderunt. Paucis tamen verbis comprehendam, quod potest dici multis, sic ut tantum præcipua capita indicem: alioquin res esset longissima, & parum grata.

DE DOMO NANGASACHANA ET OMVRANA AC RESIDENTIIS EARVNDÈM.

HO anno hisce locis admodum afflictæ fuissent res nostræ, nisi Dominus aliunde nobis miserabiliter succurrisset. Nam cum naus Lusitana æquo tardius anno 94 è Iapone soluisset, & idcirco mercatores illius existimarent eam non posse confuturo tempore rursus adesse, ac proinde nec distrahi posse merces in nauis aduectas: non solum consueta consolatione, eoque omnium humanarum summa, quam accipimus in remotissimis his regionibus ex carissimorum Patrum & Fratrum nostrorum Europæorum litteris, destituti fuimus: verum etiam carere debemus tenui comœatu eadem nauis aduehi solito, ad tantum hominum numerum in Iaponia alendum: remedium quoque ademptum est, ad compensandos sumptus, quos turbulento hoc tempore facere cogimur in euertendis & reficiendis toris nostris domiciliis.

his. Verùm, vt iam dicebam, non passa est diuina bonitas necessaria deesse iis, qui pro gloria ipsius amplificanda laborant. Permo- uit enim quorundam Dominorum Christianorum in Coraiano bello agentium corda, vt aliqua eleemosyna nostræ succurrerent inopiæ, quæ in tantis angustiis nostris, non exiguum certè attulit refrigerium. Vt primùm enim ad eorum aures perlatum est, nauè stato tempore non reuertisse, in qua ordinariè nostra sustentatio aduehitur, moti cõmiseratione consultò decreuerunt rebus ipsis se demonstraturos, quanto amore nos complecterentur. Quæ beneuolentia & beneficentia hoc ampliùs nos sibi deuinxerunt, quo promptiùs hoc alienissimo tempore, quo ipsi extra patriã, in bello, tantis impensis, tamque diu, hoc est, tribus annis agentes, potiùs aliorum subsidio indigebant, nobis subuenerunt.

Primus verò horum Dominorum fuit Augustinus, qui litteris datis ad Officiales suos in regno Fingensi, mandauit P. Viceprouinciali dari aliquot saccos orizæ, & aliquot alios P. Organtiao Meaci.

Secundus fuit Quambioiendonus, qui vnà cum duobus aliis fratribus suis iussit nobis similiter subministrari aliquot orizæ saccos. adhæc P. Viceprouinciali mutuo numerari voluit bis mille & sexcentos aureos, ad leuandam inopiam, non antè restituendos, quam nauis insequenti anno appulisset: si autem non cõparèret, se iam nunc illos donare. Scripsit etiam, si pluribus nummis opus haberet, se certiorè quamprimum redderet, curaturum se, vt sup- peditentur.

Dominus item Protasius, D. Sancius, & Tarazauandonus, qui iam, laus Deo, Christo nomen dedit, singuli aliquot saccos orizæ subministrarunt.

Idem fecit priuatus quidam homo Nangasachi, qui cùm ad P. Viceprouincialem certam eleemosynam attulisset, & Pater ab eo tam magnam, quòd suam quoque haberet familiam, accipere renuisset, subiunxit ille, se pro sua familia habere mille & centū aureos coronatos, illosque sufficere: itaque homini persuaderi non potuit, vt pecuniam retineret. Sed neque postea, cùm Pater oportunitatem haberet totius summæ restituendæ, quidquam recipere voluit, immo nonnihil succensuit, quòd de restitutione cogitaremus.

Ceterùm quid mirum est à Christianis tantum beneficium nobis præstari, si ab ipsis gentilibus idem præstitum est? Nam Quabacondonus ipse curauit nobis, vti anno quoque superiore fecerat, aliquot orizæ saccos communicari.

Hac

Hac procul dubio elemosyna voluit Dominus noster nobis in tempore succurrere, vt tanto ardentius, pro instituti & officij nostri ratione, saluti animarum incumberemus: siquidem illud quod singularis earum promerebatur pietas, vti liquebit ex eo, quae iam subiungam.

Alias scriptum est, occasione commercij, quod iampridem Iaponij habent cum Lusitanis, Nangasachum appellantibus, maximum hominum omnis generis ex variis partibus fieri concursus ad hunc portum: vnde, annumeratis iis, qui in exilium amandatum huc habitatum veniunt, eoque accevit incolarum numerus, plures octo millibus hominum nobis consteantur. Ac occasione huius concursus, vrbs subiecta est Taicosamæ, qui gubernatio eius commisit Tarazauondono, quanquam hic ob alia maiorem momenti officia sedem suam hic non habeat, sed per duos vicem gerentes gubernet.

TARAZAVONDONVS igitur reformidans, ne apud Taicosamam accusaretur, quod permetteret Iaponiis aditum ad Ecclesiam, recens pro solis Lusitanis reedificatam, ac item, quod pareretur alia quaedam similia ab iisdem fieri, pugnantia cum eiusdem dicto, serio commendauit Patribus, ne Iaponiis ad conuentus Ecclesiae publicos aditum darent: satis esse, si confessiones eorum audirent, aliaque in auxilium eorum praestarent in edibus priuatis. Iam commendauit suis Vicariis. Verum licet Patres ex parte sua omne studium adhiberent, vt voluntati Tarazauondoni facerent, sic vt etiam portas templi illis occluserint: deinde, licet a Vicariis eius diligenter aduigilaretur, ac etiam poena interposita Christianis prohiberetur, ne Ecclesiam intrarent, nihilo minus tanta fuit concursatio, vt dissimulari res minimè potuerit. quando enim Ecclesiam occlusam offendebant, eam magno numero, recitantes Rosarium, tamdiu obsidebant, donec absolutis sacris Lusitani egrederentur: atque ita expectando foris, gratulibus maiorem speciem concursus praebant, quam si Ecclesiam paulatim ingressi fuissent. Vnde Ottoni, qui sunt vici in urbe Nangasachana primarii, consultò receperunt, se in propria persona velle diebus festis in viis quibusdam eos obseruare, ne vnus ad plateam, in qua Ecclesia est, transiret. His tamen non obstantibus, tantus erat pietatis ardor in his Christianis, vt nec Taicosamæ edicto, nec Vicariorum prohibitione, nec alia vlla poena coërceri possent vel abstrahi ab Ecclesiae ingressu. Res profectò quae ingentem nobis attulit consolationem. Atque hinc liquebat quantum ardor iste condemnet Christianorum frigus in Euro-

pa, quorum multi etiam calcaribus egent, vt adeant Ecclesiam, & officio suo satisfaciant; cum contra Iaponij non solum opus habeant hac in re fræno, sed nec fræno ab aditu templi satis arceri queant. Quamobrem neque defuerunt complures, qui vel hac vel alia via consequerentur quod vellent. Nec modus fuit impediendi vel cauendi, non dico, vt suæ deuotioni satisfacerent in Oratorijs, quæ domi suæ habent, sed ne publicè feriis sextis per Quadragesimam, visendo Ecclesias, quæ sunt circum Nangasachum, disciplinis in corpora sua desæuissent; vel etiam alia virtutis Christianæ argumenta, maximè confitendo aut communicando, exhiberent. Itaque factum est, vt Nangasachi, & in residentijs eius, plusquam quindecim millium & quingentorum mortalium peccata per Confessionis Sacramentum sint expiata.

Neque inferior pietas ab iisdem Christianis demonstrata est in nocte sacratissima Natalis Domini. Nam non contenti sacris Missæ, in septem eoque pluribus vrbis locis factis, ad cauendam magnitudinem concursus, qui videbatur consecuturus, obscuritate noctis recti, tanto numero & frequentia adularunt, vt Vicarii ipsi Tarazauandoni, licet gentiles, coacti fuerint aperire Ecclesiæ ianuas, & totos octo dies omnibus potestatem facere ingrediendi, quibus collibuisse. Ex qua libertate quanta sit orta in populo pietas & religio, vnicuique cogitandum relinquo. Duabus enim ante lucem horis ferè complebatur Ecclesia, & cum quotidie septem dicerentur, tamen necdum omnibus patuit locus vel via ad ingressum: ac tandem necessarium fuit, vt aliqua ex parte satisficeret deuotioni omnium, vt duæ tantum quartæ partes eorum quoque die ad Ecclesiam ventitarent. Nec tamen adhuc defuerunt multi, qui nescio quibus pijs artibus vsi sunt, vt sancto suo desiderio satisfacerent: nam deprehensi sunt die antegressa dormitum se contulisse ad ædes cognatorum, vel alicuius amici illius quartæ partis, cui fas erat postero die Ecclesiam adire. Hic concursus vsque ad festum Circumcisionis indies ita augebat, vt opus fuerit eum rescindere, ne rumore & fama iusto ampliùs, quàm habitus factum fuerat, increbresceret. Sed nec hæc pietas, calamitatis incursum, (quod argumentum certissimum est solidæ virtutis) imminuta vel fracta est, vt liquidò apparet in hoc, quod subiiciam, exemplo.

In Philippinis Insulis, quæ mille & eo ampliùs miliaribus à Iaponia absunt, reperiuntur quædam vasa, dicta Boioni, quæ ibi in parno, apud Iaponios verò in magno sunt pretio, eo quòd in illis nobilissimus quidam liquor, dictus Cia, optimè conseruetur.

tur. Nam quæ in Philippinis duobus aureis scutatis, in Iaponia multo pluribus æstimantur, & inter præcipuas Iaponum opes putantur, ac pro pretiosis lapidibus habentur. Itaque Taicosama certos homines duos in Philippinas ad comparanda eiusmodi, quotquot haberi possent, ablegauit, existimans se tali negotiatione magnum facturum quæstum. Verùm cum certior rediret, multos Iaponios Christianos negotiationes exercere solitas, quæ vrbs est Philippinarum, & inde multos Boionos admittere, omnè studium adhibuit, vt omnia vasâ corraderet, eosque qui ea coëmiserant, grauibz præterea multabat pœnis. Quare Taicosama (vbi enim regnat lucri cupiditas, nullum effugium est) tam seuerè anim aduertit in eos, quorum notitiam habere voluit, vt magnum collegerit thesaurum. Hæc nimia seueritas aduertit etiam in quosdâ viros primarios Nangafachanos, qui cum captiui sunt abducti. Sed antequam se in viam darent, vt ne Taicosama hac occasione ipsos tolleret è medio, confiteri communicare voluerunt. Alij verò qui erant culpabiles, (si in hac re aliqua culpa est) quia tamen tales non habebantur manserunt, & quoniam verebantur, ne detegerentur, aliam fugium non habuerunt, in hac vita, pro innocentia suæ patriæ, quam vt ab auxilio diuino penderent, eoq; orationibus omnes referrent. Itaque conspirarunt, vt præter pœnitentiam ordinariè domi fiebant, oratio, quæ dicitur, quadraginta horis prolongaretur ad centum sexaginta eoq; amplius dies, idcirco ne intermissione vlla, tam nocturnis quam diurnis horis, finis nusquisque præstò esset, quando vocabatur. ac viri quidem stantiebant in Ecclesia Misericordiæ, feminae verò in primario templo, in qua instituta erat oratio quadraginta horarum. De constantia eorum in tam sancto exercitio à Domino nostris petratum est, quod erat in votis. Taicosama enim omnes eorum malis dimisit, sanosq; & incolumes ad suos remisit.

Multa perferri possent de Sodalitate Misericordiæ Nangafachanæ, eiusq; fructu, quem facit, in subleuandis egenis, alijsq; similibus actionibus. Verùm nunc satis erit indicare, quàm bonus pietatis Christianæ omnibus proberetur, quàmque bene acceptam apud Ethnicos, quàm apud fideles. Nam superioribus annis cum Taicosama iussisset solo æquari omnes Ecclesias, hæc Misericordiæ subuersa non est, ob bona opera, quæ in illa fiebant, vt affirmarunt Officiales Taicosamæ.

Prætermitto etiam quot occasiones diuini numinis officio, diuini beneficio Congregationis conceptæ Virginis MARIE, & quæ

ablata: quæq; remedia, cum aliis bonis operibus, curandis tantis malis sint adhibita; esset enim narratio æquo longior. Itaque vt concludam de rebus Nangasachanis, dico, licet à Christianis in hoc portu agentibus nullus alius esset consecutus fructus, quam quòd sanctæ vitæ suæ exëplo, laudabiliq; cõsuetudine bonis operibus ornata, mouerint gentiles aliunde Nangasachum veniètes, vt aures præberent rebus ad salutem spectantibus, & vt precibus etiam impulsu catechesin Christianam audirent, is satis magnus exciitisset, nec laudandæ diuinæ clementiæ materia defuisset. Hoc siquidem anno nonagesimo quinto in ditioe Nangasachana factu lauacro Baptismi abluti sunt quadringenti duodecim, atque inter illos Tarazauondorus, cuius conuersio quantum valeat ad amplificandam rem Christianam, facillè intelligi poterit ex iis, quæ aliàs de eo conscripta sunt. Certè in conuersione eius liquidò apparet, quanta sit sancti Euangelii efficacia, quantumque ex hoc vno principio, quod in eius conuersione eluxit, in postertum sit sperandum de aliis. Nam cum ille in summo adolescentiæ flore, nempe vigesimo-septimo ætatis, versetur, quæ ætas voluptatum illecebra solet iuuenes in extremam vitæ licentiam, Evangelica omnino repugnantem, abripere: deinde indies nouis à Taicosama augeatur honoribus, & tamen completendo sanctam fidem nostram se in discrimen conijciat omnium fortunarum, clarissimum in se diuinæ gratiæ operantis signum dat, fore, vt aliquando hoc vberiores edat fructus, quo ætati maturiori egregia virtute ornata major apud omnes auctoritas accesserit.

Quod de Nangasacho diximus, idem potest dici de pietate Christianorum in vrbe Omura, eoque veriùs, quòd ad vitam piè sanctèque traducendam suorum Dominorù, nempe Domini Sancti, Dominae Catharinae, aliorumque Dominorum, viuis exemplis exeirentur; de quorum virtute scribere nihil est necesse, cum explorator sit omnibus, quam ego exponere possim. Quare & numerus Confessionum inibi auditarum non exæquat modò Nangasachanum, sed etiam superat, fuit enim sedecim millium. Quamquam baptizatorum numerus inferior extiterit, nempe trecentorum tantum; nec mirum, quia tota illa ditio Christo nomen iam antè dedit; gentiles autem illi baptizati, sedes suas recenter in ea fixerant. Qua in conuersione illud memorabile accidit vni ex eorum numero adolescenti, quod hic commemorabo. Cum dictus adolescens, ex hostium suorum, à quibus ad eadem egeretur, manibus elapsus, recepisset se in locum, vbi erat

Residentia pertinens ad domum Omuranam, ibique ilico se cō-
 ceret in nauim, profecturus in regnum Coraianum, vbi Dominus
 eius militabat; mox Pater qui debebat in Residentia ad locum
 contulit, & cum iuvene de fidei nostræ mysteriis ita colloca-
 est, vt non exiguum desiderium audiendi catechismi ostendens
 quo Christianus fieri posset: Verùm quia iam iam solutura est
 nauis, venia à Patre postulata, abscessit. Vix nauim ingressus
 rat, ecce mox ventus mutatur, cogitur in tertium diem oppor-
 tunitatem nauigandi præstolari. Sic audita Christiana cateche-
 baptizatur; post baptismum verò rediturus ad nauim ab ob-
 hostibus suis occiditur. Exemplum admirabile inscrutabilis
 pietatæ æquæ ac prouidentia diuinæ, vsurpantis tot tamque
 rios modos perducendi animam ad prædestinatum suæ saluta-
 nem. Sed audite nunc huius contrarium, quod accidit eundem
 Christiano inter Ethnicos versanti, qui iniustata & admirabi-
 ratione mortem euasit. Fuerat is, nescio de quo furto, accusatus.
 Et quia hoc crimen seuerissimè castigatur in Iaponia, sic vt
 eo, quantumuis minimo conuictus, morte, cum nulla veni-
 spe, mulctentur; nec tamen possent hunc Christianum verè
 vincere, ecce mox gentiles eum obsident, & dum aliud non po-
 sunt, importunè compellunt, vt ritu ipsis consueto iuramentum
 edat; qui erat, vt in folio chartæ subscripto scriberet quoddam
 iurandum, deinde folio in palmam manus deposito impone-
 ferrum candens, manumque constringendo, in suum caput
 vindictam & iram Chamis imprecaretur, si obiecti criminis
 foret. Quod si manus fortè ambutatur, aiunt, experientia
 probatum, eum noxæ esse reum; si verò à læsione eum saluum
 maneat immunis, esse innoxium. Cùm igitur hic Christianus
 in has angustias adductus esset, quippe, vel iurandum illi
 vel repudiato iuramento, quo se reum faciebat, vita discenda
 adeundum, innocentia suæ confusus dixit, fas sibi non esse, vt
 te Christiano, per falsum Deum Chami iurare, sed tantum per
 rum. Consentunt gentiles, vt per suum Deū iuret; ille ergo in
 crucis in folio expresso, ferroque candenti imposito, quia ad faci-
 re cogebatur, magna animi præsentia ferrum manu cōstrinxit.
 Res mirabilis, nec manus nec folium ambutur. Itaque nō solus
 solutus est pœna, quam gentiles illi minabantur, verum etiam
 culpa, quam falso illi impingebant.

DE deuotione fideque magna, quam hi Christiani habent
 granis benedictis, aliàs scriptum est, quanto nimirum studio
 experant, quam diligenter conseruent & intueantur: sic vt in ho-
 genit

generere profus admiranda quædam acciderint. Ego breuissimè duo tantum huius generis exempla perstringam. Quodam in loco Omuræ Christianus quidam habebat vnum tantum granum benedictum: cuius vilis domuncula igne tota absumpta est. Bonus homo hoc infelici casu angebatur plurimum, ac imprimis, quòd cum omni supellectile sua etiam grani illius iacturam fecisset. Extincto igitur igne, tanto desiderio tenebatur recuperandi grani, vt totum diem in cineribus citro incernendis consumpserit, vt illud inuenire posset. Breuiter, visum est Domino illum solari, in eodem domus loco tandem inuenit tam integrum, ac si ignis nunquam illud attigisset.

Idem accidit in domo cuiusdam pauperulæ mulieris, quam cum flamma corripuisset, & illa conaretur quicquid posset ex igne eripere, oblita tamen est coronæ, quæ cum duabus spherulis benedictis in quadam conflagrantis domus parte suspensa erat. Incendio restincto, mulier memor coronæ vehementer doluit, ac si magnum aliquod flagitium commississet, quòd illius, maximè autem duarum sacrarum spherularum, memoriam deposuisset. Et ecce cum omnia redacta essent in cineres, vttramque inter cineres, diu multumque quæsitam, intactam & saluam inuenit, cum magna ipsius & reliquorum Christianorum consolatione. nec parum hoc miro euentu in sua erga grana benedicta religione confirmata fuit.

DE DOMO ARIMANA; DE SEMINARIO, ET RESIDENTIIS ARIÆ.

FRUCTVS in statu Arimano, beneficio ministeriorum nostrorum & Sodalitatum, quarum supra mentionem fecimus, diuina gratia adiuuante, collectus fuit non pœnitendus; quotquot enim è nostris operarii ibi versantur, tantum profecerunt, vt septem Sacerdotes viginti duo millia confessionum audierint. Et quamuis D. Prothasius cum flore suæ gentis agat in regno Coraiano, tamen Domina Lucia eius coniunx, & Domina **MARIA** eius mater, virtutum suarum exemplo magno adiuuato in hanc rem fuerunt: sic profus, vt è gentilibus, qui alitunde in has partes commigrarunt. ab anno nonagesimo quarto bis mille trecēta & sexaginta capita sacris baptismi aquis tincta sint, præter mancipia multa bello Coraiano capta, è quibus partim anno superiore, partim hoc anno, post Catechesin auditam, bis mille coque plura baptizata fuere.

Qq 2

Omitto